

Псэуалъэм ишын 2010-рэ илъэсым рагъэжъагъ ыкӀи ащ изетегъэпсы- хъан сомэ миллион 230-рэ фэдиз пэ- лугагъэхьагъ. Нэбгырэ 50-мэ лӀофшӀаплӀэ арагъэгъотыгъ.

Компаниеу «Витауктым» цыфым ипсауныгъэ зишуагъэ екӀышт препаратхэу узэшъон плъэкӀыштхэр («био- логически активные вещества» зы- фалохэрэр) кыдегъэкӀых. Ащ ипродук-

ция спиртыр, шъоушыгъур, ароматиза- торхэр, лърышыгъэ консервантхэр хэлъ- хэп. ЗэкӀэ ыгъэфедэрэр къэкӀырэ уцхэу медицинэм ыгъэнэфэрэ шапхъэхэм ади- штэхэрэр арых.

МэфэкӀ зэхыхэм АР-м и Лышхъэ кышыгушылӀэ кызырэгъуогъэхэм, предприятием ипачэ ыкӀи илофышӀэ- хэм кӀафэгъушугъ. Мыекъопэ районым мыщ фэдэ псэуалъэ зэрэщашыгъэр

лофшӀаплӀэ кызырэгъуахыгъ

Адыгэ Республикэм и Лы- шхъэу Тхьаклушынэ Аслъан Мыекъопэ районым ит станицэу Абадзехскэм тыгъуасэ щылагъ ыкӀи пшъэдэкӀыжъэу ыхьырэмкӀэ гъунэпкӀэ гъэнэфагъэ зилэ обще- ствэу «Витаукт» зыфиӀорэм икӀыдгъэкӀын комплекс икӀы- зэлухын фэгъэхьыгъэ мэфэкӀ зэ- хыхэм хэлъжъагъ. Республикэм и Лышхъэ игъусагъэх АР-м мэкъу-мэщымкӀэ иминистрэу Юрий Петровыр, муниципальнэ гъэпсыкӀэ зилэ «Мыекъопэ рай- оным» иадминистрация ипачэу Евгений Ковалевыр, нэмыкӀхэри.

гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Витаук- тым» игенеральнэ пачэу Алексей Гар- бузовыр зэхыхэм кышыгушылагъ ыкӀи псэуалъэр кызырэгъуахыгъэм фэшӀ илофшӀэгъухэм кӀафэгъушугъ. Непэ- рэ мафэхэм яхуӀлэу кыдагъэкӀырэ продукциер зыфэдэм, ащ шуагъэу кы- тырэм АР-м и Лышхъэ ащигъэгъо- загъ.

Тхьаклушынэ Аслъан, Евгений Ко- валевым ыкӀи Алексей Гарбузовым лентэ плъыжыр зэпаупкӀи, мэфэкӀ шы- кӀэм тетэу предприятием ипчъэхэр кы- зэлугахыгъэх. Ар зэрэзетегъэпсыхьагъэр республикэм и Лышхъэ зэригъэшлагъ, ылъэгъугъэм осэшӀу фишыгъ.

— *ТапэкӀэ хэхъоныгъэшӀухэр ышӀын зыплъэкӀышт предприятие гъэшӀэгъон непэ кызырэгъуахыгъэр, —* кылуагъ Тхьаклушынэ Аслъан. — *лофшӀаплӀохэр, специалистхэр чимынахэу, кыдгъэ- кӀыгъэнымкӀэ ищыкӀагъэр ыгъотымэ ар ыпэ лъыкӀотэн зэриплъэкӀыштым щэч хэлъэп. Цыфым ипсауныгъэ гъэ- пытэгъэным зэрэдэлажъэрэр зэкӀэмэ анахь шхъаӀэу цыт. АмаӀэу цыӀэмкӀэ тэ лӀпыӀэгъу тыфэхъушт, тишуагъэ ед- гъэкӀышт.*

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

гуапэ зэрэщыхъугъэр кыыхигъэщыгъ.

— *Адыгеим иэкономикэ хэхъоны- гъэхэр ышӀынхэм, бюджетым амалэу лӀэкӀлӀхэм заушъомбгъуным ыкӀи ащ кӀыхьэрэ хьакъулахьхэр нахьыбэ хъун- хэм предприятием илахьышӀу зэрэхэ- лыштым сицыхъэ тель. лофшӀаплӀэ чы- плакӀэхэр цыӀэхэ зэрэхъугъэми мэ- хъанэшхо ил, —* кылуагъ Тхьаклушынэ Аслъан.

ПшъэдэкӀыжъэу ыхьырэмкӀэ гъунэпкӀэ

ШЪОШӀА, ЗЭХЭШЪУХЫГЪА?

Шэмбэтым кӀагъэлъэгъошт

НэгъэплӀэ Аскэрбий ия 4-рэ фильмэу «Черкеси- ер. Къэгъэзэжъыныр» зыфиӀорэм Къэрэщэ- Щэрджэсым джырэбла- гъэ щеплъыгъэх. Къэра- лыгъо телерадиокомпани- еу «Адыгеим» филь- мэр шышхъэу и 17-м кыгъэзлӀэгъошт.

Адыгэ лъэпкъым тарихъ гъо- гоу кыкӀугъэм, джырэ уахъ- тэ Сирием зео-банэр зэрэщы- клорэм, тильэпкӀэгъухэм зау- гоиожыным фэшӀ кӀэралыгъо екӀоӀаӀэ лӀофым фэшӀыгъэн зэрэ- фаем фильмэр кӀатегушылӀэ. Хэкужъым кӀэзыгъэзэжъыгъэ- хэм яеплъыкӀэхэри лупкӀэу цы- зэхэхых.

— Къэрэщэ-Щэрджэсым и Хьабзэ район фильмэм зэрэ- щеплъыгъэхэр егъаши сшы- гъупшэжъыштэп, — кӀелугъэ НэгъэплӀэ Аскэрбий. — Уры- сыбзэкӀэ едӀэгъэх. Нэпсыр амыӀэжэшугъэу нэбгырэ пчъа-

гъэ слъэгъугъэ. Фильмэр не- пэрэ гумэкӀыгъохэм яхьылӀа- гъэу зэрэдгъэпсыгъэр лъэшэу агу рихьыгъ.

Шэмбэтым, пчыхэм сыхъа- тыр 10-м, тиреспубликэ исхэр телерадиокомпаниеу «Адыге- имкӀэ» фильмэм еплъынхэ алъэкӀышт.

САХЫДЭКЪО Нурбий.

МэфэкӀым зыфагъэхъазыры

Мыекъуапэ и Мафэу кӀэ- благъэрэм изыфгъэхъазы- рын макӀо. ОрэдыӀо цӀэры- лохэр, кӀэшъокӀо купхэр, ныбжыкӀэхэр зыхэлъжъэшт- хэ концерт гъэшӀэгъон кӀэлэ паркым ыкӀи гупчэу Лени- ным ыцӀэ зыхьырэм ащы- клошт. Урам шхъаӀэу Крас- нооктябрьскэм мэфэкӀ ер- мэлыкъ щызэхашэшт.

Ащ нэмыкӀэу ныбжыкӀэ кӀэшъокӀо купхэр зыхэлэ- жъэштхэ «флешмоб», кӀэ- лӀэцӀыкӀу курэжъыехэм якъэ- гъэлъэгъон ыкӀи нэмыкӀхэр а мафэм зэхашэштых. Къа- лэм щыпсэхуэрэр ыкӀи хьа- кӀэхэр шухъафтынхэмкӀэ агъэгъушӀоштых.

Мы илъэсым, Ионыгъом и 8-м, Урысые Федераци- ем ишӀолпырхэм чыплӀэ мэ- хъанэ зилэ хэдзынхэр зэ- рашыкӀоштхэм кыыхэкӀэу Мыекъуапэ и Мафэ Ио- ныгъом и 14-м хагъэунэ- фыкӀышт.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Илъэсыбэ хъугъэу шуагъэ кытэу кӀэлэегъаджэу зэрэла- жъэрэм, лӀофшӀаным творческэ екӀоӀаӀэ зэрэфырилӀэм, лӀэ- пӀэсэныгъэшхо зэрэхэлъым, кыткӀэхуьхэрэ ныбжыкӀэхэм яегъэ- джэнкӀэ ыкӀи яплункӀэ гъэхъагъэхэр зэришыгъэхэм афэшӀ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытху тхылъ фагъэшъошагъ **КыкӀ Музет Шума- фэ ыпхъум**, Теуцожь районымкӀэ къуаджэу Нэшъукъуае гъэсэныгъэмкӀэ имуниципальнэ бюджет учреждениеу «Гу- рыт еджаплӀэ N 8-м» физикэмкӀэ икӀэлэегъаджэ.

Илъэсыбэ хъугъэу шуагъэ кытэу гъэсэныгъэм илоф зэрэфэлажъэрэм, кыткӀэхуьхэрэ ныбжыкӀэхэм яегъэ- джэнкӀэ ыкӀи яплункӀэ гъэхъагъэхэр зэришыгъэхэм афэшӀ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытху тхылъ фагъэшъошагъ **ХьакӀэгъогу Анжеликэ Аслъан ыпхъум**, Адыгэкъалэ гъэсэныгъэмкӀэ имуниципальнэ бюджет учреждениеу «Гурыт еджаплӀэ N 1-м» тарихъымрэ обще- ствознаниемрэкӀэ икӀэлэегъаджэ.

Илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фырилӀэу лӀоф зэришӀэрэм, кыткӀэхуьхэрэ ныбжыкӀэхэм япсауныгъэ игъэпытэнкӀэ къулайныгъэшхо зэрэхэлъым афэшӀ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытху тхылъ фагъэ- шъошагъ **Подольская Наталье Алексей ыпхъум**, бзэджэ- шлагъэхэр зезыхъэгъэ кӀэлэцӀыкӀухэмрэ ныбжыкӀэхэмрэ зыщырагъэджэхэрэ федеральнэ кӀэралыгъо бюджет учреж- дениеу «Мыекъопэ хэушхъафыкӀыгъэ училищэ зэфэшӀыгъэм» имедикэ-санитар часть ипачэ.

Къэжъэрэ Альберт чыжъэу плъэу, куоу гупшысэу щытыгъ, адыгэ лъэпкъым фэлэжъагъ

Адыгэ дунаим щызэлъаштэ-щытыгъэу, Къэбэртэе-Бэлыкъар Республикэм ихэбзэихуэхэ орган УФ-м ФедерациемкIэ и Совет кышшызыгъэлъагъоштыгъэ Къэжъэрэ Альберт машинэ зэутэкIым хэкIодагъ. Ар зыху-гъэр шышхъэлум и 14-р ары, Къэбэртэе-Бэлыкъар Республикэм пхырыкIыр федеральнэ гюгум Къэжъэрэ Альберт зэрысыгъэ «Волгэм-рэ» «Лада Приора» зыфилорэ автомобилымрэ щызэутэкIыгъэх ыкIи ежыыр водителымрэ а чыплэм апсэ щыхэкIыгъ.

Къэжъэрэ Альберт зэрэщымылэжырэ зэхэзыгъэмэ зэкIэмэ лъэш дэдэу агу къеуагъ, илахылаблагъэхэм афэтхъаусыхэх. Адыгэ лъэпкъым чIэнэгъэшхо зэриштыгъэр ар зышIэщтыгъэ цыфхэм кыхагъэщы, шIукIэ агу къэкIыжы. Анахъэу ишэн гъэтIылыгъэ, адыгэ лъэпкъым зэрэфэлажъэрэр кызыхэщыгъэу алытэрэр тилъэпкъэгъухэу Сирием щыпсэухэрэр ащ кышчыжыгъэнхэм фэгъэхыгъэ Iофыр кызылэтыр ары.

АР-м и Парламент ары апэ дэдэ тилъэпкъэгъухэр къэщэжыгъэнхэм зышIэщтыгъэхэр джэпсалэ зыштэгъагъэр. Ар УФ-м и Къэралыгъо Думэ, ФедерациемкIэ Советым ыкIи УФ-м и Президент афаклоу гъэпсыгъагъэ. «Джэпсалэем икупкI гупчэм щызэхягъэшIыкIыгъэным, алыгъэлэсыгъэным фэшI Къэжъэрэ Альберт макIэп Iофэу

ыгъэцэкIагъэр, — къеуатэ АР-м лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралыгъохэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырIа зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жугъэм иамалхэмкIэ и Комитет итхьаматэу Шхъэлэхъо Аскэр. — Зэкъош адыгэ республикыщым ялыкIохэр зыхэхъэгъэ купым япашэу, ащ сэри сыхэтэу Сирием сыдэкIогагъ. Тилъэпкъэгъухэм ялоф изытет шыпкъэ а уахътэм зэдгъэшIэныр, нэужым хэкужыым кызырэттэжышхэ шIыкIэм теусэныр арыгъэ типшъэрылыгъэр. Альберт зышчысIагъэм кышчыгъэжыагъэу пчъагъэрэ телефонкIэ тызэфытеу хуыгъэ, лъэпкъ Iофэу ыпшэ дэтлхъэхэрэри зэшIуихыштыгъэ. Зэрэщымылэжыым фэгъэхыгъэ къэбары зызэхэсэхым, лъэш дэдэу сыгу къеуагъ, сэ сизакъоп, игугъу зыфэсшыгъэ сшысшыпхуэхэм синыбджэгъухэми гухэкIышхо ащыхуыгъ. Зы

и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутатэу КIэрмыт Мухьдинэ. — Ащ ыпкъ кыкIэу къэралыгъо лыкIо купэу Сирием кIоштыри зэхэщэнэу хуыгъагъэ. Альберт игугъу ашIэу зэхэсхыштыгъэ, ау Сирием сыздакIор ары зыфэдэ шыпкъэр зысIэгъагъэр. Ар къэралыгъолIэу, чыжъэу плъэу, куоу гупшысэу щытыгъ. Сэ сшхъэкIэ ащ фэдэ цыф тиадыгэ лъэпкъ кызырэхэкIыгъэм сигъэгъухыгъагъ. Шыпкъэ дэдэмкIэ адыгэлI дэдагъ ар. Зэрэщымылэжырэ зызэхэсэхым, сIоштыри сшIэщтыри сымшIэу, зэрымыры сыхуыгъэм сыфэдагъ, сыгу зэрэхэкIыгъэр къеуагъуай, лъэш дэдэу сыгу къеуагъ.

— ЛыкIо купым сыхэтэу сэри Альберт Сирием сыдэкIогагъ. Ащ ыуж конференцие зэфэсшхъафмэ тазэдыхэлажъэуи хуыгъэ, — кытфелуатэ АР-м и Адыгэ Хасэ итхьаматэу Бэгушъэ Адамэ. — IэнатIэ зылыгъэу, къэралыгъолIэу сэ сшIэрэ адыгэхэу лъэпкъ Iофым лъэшэу ыгъэгумэкIэу щылэ нэбгырэ зырызмэ Къэжъэрэ Альберт ащышчыгъэу сэлъытэ. Зэкъош адыгэ республикыщыр пштэмэ, зэпхыныгъэшхо тимиIэмэ, ащ фэдэ цыфхэр ары тилъэмыдж хуухэрэр, тызэ-зыщалIэхэрэр. Альберт къэралыгъолIыгъ, ау ащ цыф кызырыкIохэм шхъэкIэфаныгъэ зыкыфашыштыгъэр нахыбэрэмкIэ лъэпкъ IофхэмкIэ зэрэчаныгъэм фэшI. Лъэш дэдэу сыгу хэкIыгъ ащ фэдэ адыгэлI кызырэхэчIэтынагъэр. Джырэблагъэ Адыгэ Хасэм и Совет изэхэсыгъоу щылэщтым тыштыгъушылэнэу итэхуэхэу Мыекъуапэ изы урамхэм ащыщ Къэжъэрэ Альберт ыцIэ фягъэу сыгъэным.

Урысыеми, зэкъош республикыщым якъэралыгъо IофышIэхэри, общественнэ Iофхэм апыл цыфхэри Альберт илахылаблагъэхэм афэтхъаусыхэх, чIэнэгъэшхо зэралыгъэр къало. Къэжъэрэ Альберт ошIэ-дэмышIэу идунай ыхъожыгъ, ау цыфхэм агу шIукIэ ренэу илэщт. Тхъэм джэнэтыр кырет.

ДЭРБЭ Тимур.

НЭХЭЕ Марие Сергей ыпхъур

Хэгъэгъу зэошхомрэ IофшIэ-нымрэ яветеранэу, цыф шIагъоу Нэхэе (Шатохина) Марие Сергей ыпхъум ыныбжы илээс 92-м итэу 2013-рэ илээсым шышхъэлум и 13-м идунай ыхъожыгъ. Алтай краймкIэ Ключевской районым ит къуаджэу Васильчуки имэ-къумэщылэ унагъо 1922-рэ илээсым шышхъэлум и 1-м ар кышчыгъу.

Гурыт еджапIэм ыуж бухгалтерхэм якурс кызыеухым, 1938-рэ илээсым Ключевской райсберкассэм контролерэу аштагъ, етIанэ бухгалтерэу ащ щылэжыагъ.

Хэгъэгъу зэошхор кызыежъэм, медсестрахэр зыщэгъэхъабырхэрэ курс кIэкIыр кылухыгъ. 1941-рэ илээсым итыгъэгъэзэ мазэ Алтай крайм кыалэу Славгород шхончэо дивизиер ятIонэрэу щызэхэщэжыгъагъ. Москва пае рекIокIыгъэ заом ыуж дивизием щыщэу къэнэжыгъэу Сыбыр дзэ округым хагъэхъабыгъагъ. Мы дивизием Сыбыр щыщхэр ары нылэп хагъэхъабыгъэхэр. 1942-рэ илээсым игъэтхэпэ мазэ кышчыгъэжыагъэу 1945-рэ илээсым тыгъэгъазэм и 16-м нэхэ Марие Сергей ыпхъум РККА-м кылуыкIур щыхыгъ.

Быракъ ПлыжыкI, Суворовымрэ Кутузовымрэ яорденхэр кызыфагъэшъошэгъэхэ Смоленскэ-Познаньскэ шхончэо дивизиеу ар зыхэтыгъэм Москва кышчыригъа-жыи, Эльбэ (къ. Магдебург)

нэхэ фашистхэр зэкIифэжыгъэх.

Марие Сергей ыпхъур 1943-рэ илээсым игъэтхэпэ КПСС-м хэхъагъ. Апэрэ шхончэо батальонэу Нэхэе Даут Ереджыбэ ыкIор зипэщэгъэм ащ кылуыкIур щыхыгъ. Медицине кылуыкIумкIэ старшинау Марие тIогъогъоу къаулагъ, контузии хуыгъагъэ, ятIонэрэ купым хэхъэрэ сэкъатныгъэ заом хыхыгъагъ.

М. С. Нэхайм Хэгъэгъу зэошхом иорденэу а 1-рэ степень зилэр, Жыгъо Плыжыым иорден, медальхэу «За отвагу» тIогъогъоу, «За боевые заслуги», «За победу над Германией» зыфилхэрэр, юбилей медальхэр зэкIэ кышчыгъэжыагъэх.

Марие Сергей ыпхъур ишхъэгъусэ — Советскэ Союзым и Плыжыгъэу Нэхэе Даутэ 1945-рэ илээсым малылфэгъум и 22-м хылыгъэу къаули, ыльэкIо джабгъу зышчыпахыгъэ госпиталым дичIэлъыгъ. 1945-рэ илээсым тыгъэгъазэм и 16-м ахэр дзэм кышхэкIыжыгъэх.

А илээс дэдэм ишхъэгъусэ игъусэу Адыгеим, къуаджэу Очэпшые, ар къэкIо.

1946-рэ илээсым ищылэ мазэ кышчыгъэжыагъэу бысымгуащэу щытыгъ, ишхъэгъусэрэ икIэлэцIыкIуитIурэ къадекIокIыштыгъ.

1955-рэ илээсым мээзем и 1-м Д. Е. Нэхайм идунай зэхожэ нэуж мы илээсым игъэтхэпэ мазэ Пчыхъалыкъуае дэт гурыт еджапIэм ар бухгалтерэу Iохъэ, етIанэ делопроизводителэу, библиотекарэу 1980-рэ илээсым шышхъэлум и 1-м нэхэ щэлажъэ.

М. С. Нэхайр — IофшIэным иветеран, Адыгэкъалэрэ Теуцожэ районымрэ яцIыф гъэшIуагъ.

М. С. Нэхайр тыдэрэ чыплэ зыщэлажыи, теубытагъэ зэрэхэлъым, зэрэзафэм, зэрэхъалэлым афэшI сыдигъуи лытэныгъэшхо кыфашыштыгъ.

Цыф гушхоу щытыгъэ М. С. Нэхайр сыдигъуи шIукIэ тыгу илэщт.

Къоджэдэсхэр,
лахылахэр, гупсэхэр

ИшIуагъэ къэкIо

Къалэу Мыекъуапэ щыпсэурэ предприниматель хуылыфыгъэм хъакулахъхэмрэ ПесиехэмкIэ фондимрэ аригъэхъан фэе ахъэщхэм альэныкIокIэ чIыфэшхо зэуи-гъэкIагъ. Сомэ мин 58-рэ хуэрэ чIыфэр ащ кылы-хыжыгъэныгъэмкIэ хыкум приставхэм я Мыекъопэ къэлэ отдел Iоф кызылэуихыгъ.

ЧIыфэ зытелым мылькоу иIэр хыкум пристав-гъэцэ-кIаком ыуплэкIугъ, хуылыфыгъэм автомобилэу «Газель» зыфилорэр зэрэтетхагъэр ыгъэунафыгъ. Ипшъэрылхэр зымыгъэцакIэкIэ автотранспортыр тырахын зэралэуиштыр ащ гуригъэуагъ.

Арэу щыт нахъ мышIэмэ, хуылыфыгъэм ичIыфэ ыпшыны-

жыным дэгъулагъэп, ащ кышхэкIыкIэ автомобилыр ыгъэфедэн фимытэу унашъо ашIыгъ.

Мыщ фэдэ шIыкIэм шIуагъэ кытыгъ. Тхъамафэ текIыгъэу хъакулахъ инспекцием ритыжын фэгъэгъэ чIыфэр зэкIэ предпринимателым кыпшыныжыгъ. «Газелым» арестыр тырахыжыгъ, Iофыр ащIэ ухыгъэ хуыгъэ.

Шыпккэ, лофтхьабзэм тлэкү шлагъэу яшпыпккэу тегушылэх. Анахъэу а лофыгъор кызыуцугъэр Ставрополь краим иеджаплэхэм ащыщ горэм пшэ-шъэжыеу хиджаб зытехуагъэу къэклуагъэхэр урокым кызычлагъэкыхэр ары. (Ащ ехылаагъэу тэри кыххэтытэу хьугъэ). Ны-тыхэм еджаплэм ипашэ хэбзэнчъэу псэугъэу алуи прокуратурэм зэтхэхэм, лофым зыкыилэтыгъ, кьэралыгъо шалхъэ илэ хьугъэ, ны-ты кызырыкхэхэм кьащегъэжыагъэу хэгъэгум анахъ ипэцэххэхэм анэсыжъэу ащ тегушылаагъэх.

Сыдэу щытми, икыгъэ илээс еджэгъум икелуым еджаплэхэм

Клэлэеджаклохэр еджаплэм зэрэклоштхэ шыуашэхэр зыфэдэштхэм, ахэм якъыхэхын гъэмэфэ гъэпсэ-фыгъом еджаплэхэр ууж итыгъэх. Урысыем ичылплэ пстэуми ар ащызэфэдэштэ, хьаумэ еджаплэ пэпч, клэлэеджакло пэпч яшлоигъоныгъэ кьыдалхытэштэ? Тихэгъэгу адрэ кышырахыжыэрэ лофтхьабзэу клосэ-жыыхэрэм афэдэ хьуштэ? Бэ непэ упчлэу кьэуцурэр.

Шыуашэхэр кыыхахыгъэх

хэушъафыкыгъэ шыуашэ ялэн зэрэфаем кыфэкуагъэх ыкли яшпыпккэу а лофым пыхаагъэх. АР-м гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэм-рэклэ и Министерствэ иотдел ипашэу Оздэмыр Светлана кызызэрэтилуагъэмклэ, лофыгъор еджаплэхэм япашэхэм зэшлуахы. Шыуашэр зыфэдэн фаем

ехылаагъэу шапхъэхэр еджаплэ пэпч лэклаагъэхэагъ. Шыуашэм ышъоштыр, зэрэдыгъэштыр кы-хэзыхын фаер еджаплэм ипашэрэ ны-тыхэм якомитетрэ. Мышклэ ны-тыхэм якомитет еджаплэм лэпылэгъушо фэхъун фае. Ащ тетэуи ашыгъ. Ны-тыхэм язэлүклэхэм шыуашэхэм

ащатегушылаагъэх, кыыхахыгъэх. Еджаплэ пэпч фитыныгъэ илаагъэ ежъ зыфэе шыуашэр, ар зыдышт е зыщэрэ фирмэр кы-хахынуагъ. Еджаплэхэм ащыщхэм Ермэлхьаблэ ыкли Новосибирскэ ащылэ даплэхэр кы-хахыгъэх. Чыжъэу кырашчы-рэм ыуасэ зэрэхэхьощтым те-

гупшысагъэти, ари ны-тыхэм ыкли еджаплэм ялофэу кыта-луагъ. Ахэр Интернетым ехъэхэшь, зэрагашлэ уасэу шылэри, шыуашэхэр зыфэдэхэри. Мы лофымклэ еджаплэм пшээдэклыжэ зэрихьырэр гъэсэныгъэм фэгъэхыгъэ Закониклэм итхаагъ.

Ны-тыхэм ащыщхэр ащэфы-щтым ехьырэхышэх, зыгорэклэ ащымыгъымы хьунэу кычлэклымэ, ахьщэр хьаулые мыхъу-ным пае. Ащ ипэгъоклэу министертвэм илофышлэ кыыхыгъэ-щыгъ гъэсэныгъэм фэгъэхыгъэ Законом еджаплэ пэпч шлокл имылэу шыуашэ илэн фаеу кы-зэрлорэр. Арышъ, а лъэныкъом-клэ уехьырэхышэнэу щытэп.

Адэ тхьапша шыуашэхэм ауасэр?

Уасэхэр зэтефыгъэх. Гушы-лэм пае, комплектэу пкыгыуа-бэ зыхахьэрэм — кымэфэ щы-гыны, бжыхъэ-гъэтхэ щыгын-хэри зыхэтхэм сомэ мини 5-м кыщегъэжыагъэу 6-м нэс ыуас. Ны-тыхэм кызырэлуагъэмклэ, ащ фэдэ комплектым хэт пкы-гъохэр зыхэшлыкыгъэ шэклыри дэгъу, зэрэдыгъэми уегъэра-

зэ. Гушылэм пае, республикэ гимназием ащэрэ шыуашэхэм ядэгъугъэ уигъэрэзэнэу щыт. Гуаулэ зыпымыт кылулэ щы-гыныр (ныбалэр), кофтэ хьаагъэ, галстук ыкли ныбэлэ хьаагъэ зыхахьэрэм сомэ мини 4-клэ кьэпщэфын плэкылышт. Нэмыкл пкыгыгъохэу мыщ ащэхэрэр хэбгъахьохэмэ, уасэри нахьыбэ хьушт.

Мыекъуапэ игурыт еджаплэу N 2-м ныбалэмрэ клэпхынымрэ (е гъончэджим) кофтэ фыжэ апылэу ащыгъышт. Ащ хэхьэрэ пкыгыгъо пэпч сомэ 750-рэ ыуас. Ар лъаплэп, ау идэгъугъэ ымыгъэрэзэгъэхэр ны-тыхэм ахэтых. Кошхьэблэ районим иеджаплэхэм шыуашэр сомэ минищым ащэхурэп. Ащ ны-тыхэр егъэразэх. Арышъ, еджаплэ пэпч мы лофым хэкы-плэ ежъ-ежыырэу кыфигъо-тыгъэу, етлупщыгъэу илээсыклэ еджэгъум зыфэгъэхьазыры.

СИХЪУ Гошнагъу.

Сурэтхэр лэшыны Аслъан республикэ гимназием кышы-тырихыгъэх.

ЧЫПЛЭ ХЭДЗЫНХЭР

Зэнэкъокъуныгъэшхо ахэлъышт

Зы мафэм тефэу тыдэкли хэдзынхэр ащызэхэщэштхэу зыгъэнэфэрэ федеральнэ хэбзэгъэуцугъэм ишапхъэхэм атегъэпсыкыгъэу, Урысые Федерацием ичылплэ пстэуми 2013-рэ илээсым лоныгъом и 8-м, ятлонэрэ тхьаумафэм, хэдзынхэр ащыклоштых. Субъектхэм яхэбзэгъэуцу кьулыкьухэм, чыплэ лыклэ кьулыкьухэм ядепутатхэу, хадзырэ лэнатлэ зезыгъэхэу зиплалэ икыхэрэм ачылплэ ихьаштхэр цыфхэм хадзыштых. Мы шыклэм тегъэпсыкыгъэу Адыгэ Республикэм икьалэхэм, ирайонхэм хэдзынхэр ащыклоштых. Кьалэу Мыекъуапэ инароднэ депутатхэм я Совет хэтышт депутатхэм яхэдзынхэр зэхэ-щэгъэнхэм зэрэфэхьазырхэр зэдгъашлэ тшлоигъоу хэдзынхэмклэ чыплэ комисиим итхьаматэу Татьяна Ларином тылуагъ.

Ащ кызыэрэтилуагъэмклэ, мыгъэ апэрэу народнэ депутатхэм яхэдзынхэр Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм ыштэгъэ хэбзэгъэуцугъэм ыгъэнэфэрэ шэлхьаклэхэм, нэмыклэу кьэплон хьумэ, зэхэгъэклухьэгъэ шы-клэм тегъэпсыкыгъэу зэхэщэ. Ыпэклэ зы мандат зилэ хэдзы-плэ кой 30-у Мыекъуапэ щы-зэхэщэгъэхэм атегъэпсыкыгъэу народнэ депутатхэр хадзышты-гъэхэмэ, джы мандат 30-р нэмыклэ шыклэм тетэу гошчыгъэ. Зы мандат зилэ кой 10-у зэхэщэгъэхэм депутат зырыз ыкли политическэ партиехэм кьагъэ-лэгъогъэ списокэхэм атегъэ-

псыкыгъэу зы хэдзыплэ кой зейкым илэ мандат 20-м партиехэм ялыклэхэр ащызэнэкъо-кьуштых. Зы мандат зилэ кой 10-м щызэнэкъокъуштыхэу кандидати 103-рэ хэдзэклэ комиссием ытхыгъ. Ахэм ахэтых ежъ-ежыырэу зыкызыгъэпшэ-гъуагъэхэри, хэдзэклэ объединениехэм кьагъэпшэуагъэхэри.

Хэдзынхэмклэ чыплэ комиссием итхьаматэ кызырэлуагъэм-клэ, политическэ партие 20 хэдзынхэм ахэлажъэ ыкли ахэм яспискэхэр атыгъэх. Ахэм зэ-клэмкли кандидат 353-рэ кьагъэ-лэгъуагъ. Политическэ партие пэпч хэдзынхэм ахэлэжъэгъэ хэдзаклохэм амакьэхэм япро-

центи 5-м кышымыклэу кы-дэхыгъэным фэбэнэшт. А гу-напккэр зыуытыгъэхэр ары нылэп мандатхэр гошчыгъэнхэм хэлэжъэн зылэкылыштхэр. Ащ лъымылэсыгъэхэм хьаулыеу кын зэрагъэлэгъуажыгъэу кы-члэкылышт. Ежъхэми ар зыдашлэ-жыштын, ау акылачлэ ауплэкы, апсыхъэ ашлоигъоклэ энэгъуагъо.

Политическэ партиехэм яспискэхэу кытагъэлэгъуагъэхэм ахэтхэм янахыбэм ыпэклэ ащлэ зэхэтхэу кыыхэкыгъэп. Къэшлэ-гъуае ахэм гъэдэлон лофшэныр зэрэзэхэщэштыр ыкли хэдзаклохэр зылакьудынхэ зэралэгъэ-кышт шыклэр. Арэу щытми, ыпэклэ зыцлэ зэхамыхыгъэ партиехэм хэдзынхэм гъэхьа-гъэ кьащэгъэлэгъонон кы-зышлогъэшлыгъуаеу щыт. Бэрэ зыцлэ зэхэтхыгъэу ыкли тызэс-жыгъэхэм ащыщых КПРФ-р, «Единэ Россиер», ЛДПР-р, «Справедливая Россия», «Патриоты России» зыфилохэрэр. Сыдэу щытми, хэдзаклохэм ама-кьэхэм япроценти 5-м нэсэу зыхыгъэхэр депутат мандатхэр гошчыгъэнхэм хэлажъэхэзэ, политическэ партие пэпч макъэу ыхыгъэм тегъэпсыкыгъэу мандатхэр лүклэштых, нэужым пар-тие клоцым ахэр щагошчы-тых. Тэ кызыэрэтилуагъэмклэ, пстэуми анахъ гъэшлэгъонэу щытыр депутат мандат 30-р кы-дэхыгъэным нэбгырэ 456-рэ

зэрэхэлажъэрэр, ахэм азыфагу зэнэкъокъур пхъашэу щыклон зэрилэкылыштыр ары.

— Хэбзэгъэуцугъэм зэри-гъэнафэрэм тетэу, затхыгъэ-хэ мафэм кышылуагъэу зы мандат зилэ хэдзыплэ койхэм закышызыгъэлэгъогъэ канди-датхэми политическэ партиехэми жэрыло гъэдэлон лофшэныр рагъэжъэн фитых, — ело Татьяна Ларином. — Къэбарлыгъэлэс амалхэр агъэфедэхэзэ канди-датхэм ягъуалэхэр хэдзаклохэм алаагъэлэсынхэ фитхэу хьугъэ шышхьэлум и 10-м. Ащ пае нахъ пасэу пхъэдзыр зэхэт-щэгъагъ. Гъэдэлон лофшэнымклэ кызыфагъэфедэн алэкылыштыр кьэлэ гъэзет закьор ары.

Хэдзынхэр зэрифэшъуашэм тетэу зэхэщэгъэнхэм зэрэфэ-хьазырхэм зыщыдгъэгъуазэзэ цыфхэм амакьэхэр зыщатыштхэ чыплэ пчъагъэу зэхэщэгъэм, ахэр кызышызылуахыгъэхэм, хэдзыплэхэм якомисиимхэр зэрэзэхэщэгъэхэм, нэмыклэхэм таклэупчлаагъ.

Тигушылэгъу кызырэлуагъэм-клэ, Мыекъуапэ хэдзыплэ 72-рэ щызэхэщэгъэ. Ахэм ащыщхэу 69-р зэклары зэклоплэхэрэ уча-сткэх, 3-р цыфхэр плэлэ гъэнэ-фагъэклэ зыдэщылэнхэу хьу-хэрэм, нэмыклэу кьэплон хьумэ, сымэджэхэм ащызэхэщэгъэ-штых. Зэзэгъыныгъэ шыклэм тетэу дзэм кьулыкьу щызы-хыхэрэр ежъхэр зыщыпсэу-хэрэ чыплэхэм хэдзынхэм аща-хэлэжъэштых, хашыгъэу кьулы-кьур зыхыхэрэр хэдзынхэм

ахэлэжъэнхэу щытэп. Хэдзыплэ-хэм якомисиимхэм ахэтыштхэр илээситф плалэу ялэу бэ-мышлэу агъэнэфагъэх, апэрэу ахэр Мыекъуапэ ипашэ ихэ-дзынхэу щылаагъэхэм ахэлэжъа-гъэх, ялофшлэнклэ дэгъоу зыкьа-гъэлэгъуагъ. Арышъ, а лъэны-къомклэ зи гумэкыгъо щылэп. Япшэрылэхэр ашлэх, лофшлэ-ным фытегъэпсыхьагъэх, кын пымылэу хэдзаклохэм амакьэ-хэр тыгъэнхэр зэхэщэн алэ-кылышт. Хэдзыплэхэм янахы-бэр кьалэм дэт еджаплэхэм ащызэхэщэгъэх, лофшлэплэ зэфэшхьафхэу Хьагъур Асфар зипэщэ «Мыекъопэхьалыгъуагъэ-жэ хьызмэтшлэплэм», Янэкъо Асхьад зипэщэ хьылэзэщэ ав-топредприятием афэдэхэм, нэ-мыклэхэм ялэшхьэтетхэр лэпы-лэгъу кьафэхьух, ыпклэ аламы-хэу ахэм хэдзыплэхэр кьащызе-луахых. Хэдзынхэм мэхьанэу ялэр зэклэми кьагурэлэш, пэцэ пстэуми яшлуагъэ кьагъа-клэ. Клэклу кьэплон хьумэ, зэхэ-щаклохэр хэдзынхэм афэхьа-зырых.

Мыекъуапэ хэдзэклэ мин 300 фэдиз щатхыгъ. Къэшлэгъуае пстэури хэдзыплэхэм аклоплэштхэми, чаныгъэ кызылаагъэфэзэ хэдзынхэм ахэлэжъэштхэми. Арэу щытми, ухэлыхьухьэзэ кызылэхьын плэкылышт кан-дидатыбэмэ зыкьагъэлэгъуа-гъэш, хэти иеплыкыклэхэм ате-гъэпсыкыгъэу ымакьэ ытын ыпэкылышт.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

ХЭБЗЭГЪЭУЦУГЪЭХЭМ АГЪЭНЭФЭРЭ ШАПХЪЭХЭР

Цыфым иунэ римыгъэхъанхэ фит

Урысые Федерацием и Конституцие зэригъэнафэрэмкIэ, федеральнэ хэбзэгъэуцугъэм хъун зылъэкIыштэу къыдилътэхэрэмрэ хыкумым ышIыгъэ унашъомрэ хэбгъэкIыжхэмэ, бысымым иунэ хэт щыци римыгъэхъан фит.

Мыщ дэжым унэкIэ алы-тэхэрэри хэбзэгъэуцугъэм егъэнафэх. Ахэм ахэхъэх цыфым иунэе чылъэ унэр, фэтэрыр, хьаклэхым е общежитием щыцэу зэрысыр, дачэр, садлэжыплэ унэр, бытовкэр, нэмыкI псэуалъэхэу цыфыр щыпсэуным тельытагъэхэр. Ахэм ахэхъэх мэшIоку гъогухэм, электричествэ рыкIуапIэхэм апэблагъэхэу, джащ фэдэу чычIэгъ байныгъэхэм алыхъухэрэм, шэкIоным апае узыщыпсэун плъэкIышт псэуалъэхэу агъэуцугъэхэри.

Зыщыпсэурэм хэт щыци римыгъэхъаным ифитыныгъэ зилэхэр бэджэнд зээгыныгъэм, наймэм, субарендэм, поднаймэм, ордерым, мылькэр зэриунаер къэзыгъэнэфэрэ свидетельствэм атэгъэпсыкIыгъэу зыщыпсэурэ унэр гъэфедэгъэным е иунаеу зэрэщытым яхьылIэгъэ документэмкIэ фитыныгъэ зилэр ары.

Унэм ихьагъэкIэ алытэрэм

бзэдэжэшIэгъэ шыкIэу ыгъэ-федагъэм мэхъанэ илэп. Унэм зэрихьагъэхэр зэлухыгъэ е шъэф шыкIэн ылъэкIышт, ащ щыпсэухэрэ е нэмыкI цыфхэр исынхэ е зи имысын ылъэкIышт, занкIэу ихъанхэ е фэ-шыкIэ гъэпсыгъэ техническэ амалхэр агъэфедэхэзэ ыкIоцI щыхъурэ-щышIэхэрэр зэрагъэшIэнхэ альэкIышт. А зэпс-тэур цыфым иунэ хэбзэн-чъэу ихьагъэхэкIэ альытэ.

Цыфым иунэ хымэхэр римыгъэхъанхэмкIэ фитыныгъэу илэр укъуагъэ хъурэп Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу «Полицием ехьылагъ» зыфилоу номерэу 3-ФЗ зытетэу 2011-рэ илэс-сым мзэае и 7-м къыдэкIыгъэм, Урысые Федерацием и Уголовнэ-процессуальнэ кодекс, нэмыкI федеральнэ хэбзэгъэуцугъэхэм яшапхъэхэм зэрагъэнафэрэм тетэу ащ емыупчIыжхэу иунэ зэрихьагъэхэр.

Гуцылэм пае, «Полицием ехьылагъ» зыфилоу хэбзэгъэуцугъэм ия 15-рэ статья зэригъэнафэрэмкIэ, Урысые Федерацием ихэбзэгъэуцугъэхэм агъэнэфэрэ шапхъэхэм атэгъэпсыкIыгъэу цыфым иунэ римыгъэхъанхэ зэрэфитыр укъуагъэ хъурэп полицием илофышIэхэр ащ иунэе унэ, организацие-хэм яунэхэм зэрарыхьагъэхэр, джащ фэдэу: цыфхэм ящылэныгъэ, ямылькэу къэухъумэгъэнхэ, обществом кыхэхъухъэрэ бырсырхэм, ошIэ-дэмышIэ иофыгъохэм апкъ къыкIэу цыфхэм ящынэгъончъагъэ е общественнэ щынэгъончъагъэр мыукъогъэным; бзэдэжэшIагъэ зэрэхьагъэу зэгугафэхэрэр къэуытыгъэным; бзэдэжэшIагъэ зэрымыгъэхъэгъэным фэшI; тхьа-мыкIагъоу къэхъугъэм лъапсэу илэр зэгъэшIэгъэным апае

ифэшъошэ иофыгъохэр зэрэхъэхэ зыхъукIэ.

Административнэ гъэтIысыныр

Административнэ гъэтIысын зытыралъхъэгъэ цыфым фагъэнэфэрэ пIальэр ифэшъошэ чIыплэхэм зэрашхьырэ шыкIэр нахьыпэм Урысые Федерацием и Правительствэ ыштэгъэ унашъом ыгъэнафэщыгъэ. Джы а шыкIэр зэрихьокIыгъэ Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу «Административнэ гъэтIысыным ипIальэ зэрарагъэхьырэ шыкIэм ехьылагъ» зыфилоу номерэу 67-ФЗ зытетэу 2013-рэ илэссым мэлылфэгъум и 26-м къыдэкIыгъэм.

Административнэ гъэтIысын зытыралъхъагъэхэм пшъэдэкIыжыр зыцахьырэ чIыплэхэр, агъэпчынагъэм фитыныгъэу илэхэр, зыщалыгъ чIыплэм амалэу щырагъэгъотын фаехэр, нэмыкI лъэныкьохэр хэбзэгъэуцугъэм егъэнафэх. Агъэпчынагъэм пшъэдэкIыжыр зыщыхьырэ чIыплэм шапхъэу цагъэфедэхэрэр КIоцI шапхъэхэм агъэнафэх.

Цыфым административнэ гъэтIысын тыралъхъагъэмэ, а пIальэр зэрежъагъэм ыкIи ар зыщалыгъ чIыплэм яхьылIэгъэ къэбархэр административнэ лъэтемытэу ащ илахьылхэм алыгъэлэсын фае. Шапхъэхэм зэрагъэнафэрэмкIэ, зыщалыгы-хэрэ чIыплэм агъэтIысынхэу ращэлIагъэхэр дактилоскопие ашIых, сурэт атырахы, къалы-хъух, япсауныгъэ ауплъэкIу ыкIи ищыкIагъэ хъумэ, емыуп-чIыжхэу санитарнэ укъэбзын рашIылIэ.

АгъэтIысыгъэхэм полицием илофышIэхэр ренэу альэплэх. Ащ пае агъэфедэнхэ альэкIышт аудио, видеотехникэр, электроннэ ыкIи нэмыкI амалхэр.

АгъэтIысыгъэхэм фитыныгъабэ ялэу хэбзэгъэуцугъэм егъэнафэ: япчъагъэ хэти ыгъэнэ-фэн фимытэу, сыхъатитIум къы-

щымыкIэу очылхэм, 1 сыхъат пIальэ илэу илахьылхэм зэгъогъо аIукIэн фит; медицинэ Iэпылэгъу рамыгъэгъотын, посылкэ, передачэ рамытын фитхэп; мафэ къэс щэгъогъо агъэшхэн фае; мафэ къэс зы сыхъатым къыщымыкIэу къыкIухъан фит; чэщ-зымафэм такыкI 15-м къыщымыкIэу, ежыуасэ ытызэ, телефонкIэ адэгущылэн фит, джащ фэдэу нэмыкI фитыныгъэхэри илэх. АгъэтIысыгъэм техъон-кIэлъынхэр, зытетхэшт тхылыпIэ, хьакъу-шыкIухэр, зызэритхьакIышт, зызэрилъэкIышт пкыгъохэр Iэклагъэхъанхэ фае.

Джащ фэдэу хэбзэгъэуцугъэм хыкум ыкIи прокурор уплэкIунхэр ашIынхэ, ышхъэ фимытыр зыщалыгъ чIыплэм цыфым амалэу щырилэхэр уплэкIугъэнхэ гухэлъым фэшI Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу «Ашхъэ фимытхэр зыщалыгъэ чIыплэхэм цыфым фитыныгъэу илэхэр зэрашарагъэгъотыхэрэм иобщественнэ уплэкIун ехьылагъ» зыфилоу номерэу 76-ФЗ зытетэу 2008-рэ илэссым мэкъуогъум и 10-м къыдэкIыгъэм тегъэпсыкIыгъэу, общественнэ уплэкIу комиссиехэм, ахэм ахэтхэм уплэкIунхэр зэхашэнхэ фитхэу ыпшъэкIэ зыцIэ къыщетIогъэ хэбзэгъэуцугъэм егъэнафэ.

Мы хэбзэгъэуцугъэм ыгъэ-нэфэрэ шапхъэхэм такытегущыIэгъэ тыгу къэдгъэкIыжымэ хъушт гъогурькIоным ишапхъэхэр зыукъогъэ водителъхэми, мысагъэу яIэм елпытыгъэу, административнэ гъэтIысын атыралъхъан альэкIыштэу нэмыкI хэбзэгъэуцугъэм зэригъэнафэрэр. Арыш, а шапхъэхэр къылымылэсыштхэу къызышIошIыхэрэм хэукъохэрэр къахэкIынхэ ылъэкIышт.

ПшъэдэкIыжыр егъэпхъашэ

Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу номерэу 177-ФЗ зытетэу

2013-рэ илэссым бэдзэогъум и 2-м аштагъэм ыкIи а ма-зэм и 30-м кIуачIэ зилэ хъугъэм Урысые Федерацием административнэ хэбзэгъэуцугъэхэмкIэ и Кодекс ия 20.13-рэ статьяу «Агъэнэфэгъэ чIыплэхэм е амыгъэнэфэгъэ чIыплэхэм шапхъэхэр аукухъэхэзэ IашэкIэ зэрашьохэрэм ехьылагъ» зыфилоу зэхьокIыныгъэхэр фишIыгъэх.

КIатхыкIыжыгъэ статьям къызэрэщилорэмкIэ, агъэнэфэгъэ чIыплэхэм шапхъэхэр ыукъохэзэ IашэкIэ ащыуагъэм сомэ мини 3-м къыщыублагъэу 5-м нэсэу административнэ тазыр тыралъхъэ ыкIи Iашэмрэ ащ игъуэсэ щэхэмрэ цыфым Iахьынхэ фитых.

Ащ нахъ пхъашэу агъэпсыгъ псэупIэхэм е амыгъэнэфэгъэ нэмыкI чIыплэхэм IашэкIэ ащыуагъэм пшъэдэкIыжъу рагъэхьырэр. Ащ фэдэ зекIуакIэ зезыхьагъэм сомэ мин 40-м къыщыублагъэу 50-м нэсэу административнэ тазыр тыралъхъэ, Iашэри щэхэри Iахых е илэсэрэ ныкьорэм къыщыублагъэу илэсищым нэсырэ пIальэм Iашэ къыщэфын, щигъэ-лэын е къыщэфын ыкIи зэрихъан фимытэу агъэпщынэ.

ПсэупIэхэм е амыгъэнэфэгъэ нэмыкI чIыплэхэм купэу зэхэтхэу ащыуагъэхэм е ешъуагъэу ащыуагъэм сомэ мин 50-м къыщыублагъэу 100-м нэсэу административнэ тазыр тыралъхъэ, Iашэри щэхэри Iахых е илэсищым къыкIоцI Iашэ къыщэфын ыкIи щигъэлэын е къыщэфын ыкIи зэрихъан фимытэу ашы.

Къэтымыложьми зэкIэмэ зэхыхыгъэщтын мы шапхъэхэр гъэнэфэгъэнхэм лъапсэ фэхьугъэр. Аужырэ лъэхъаным гупчэ телевидениемкIэ Iаджри къатыгъ Кавказым щыщ лъэпкьхэр Москва щыохэу къызэрэхэкIыгъэм, ащ фэдэ зекIуакIэм къэлэдэхэр зэримыгъэразэхэрэм яхьылIэгъэ къэбархэр. Джы шапхъэхэм зэрагъэнафэрэмкIэ, нысэхэ джэгухэр хэгъэкIыхи, хьэхэм, къолэбзыухэм, нэмыкIхэм къуаджэхэм шхончкIэ ащохэу къызэрэхэкIыштыгъэри зыцагъэгъупшэн фаеу хъугъэ. Тыгуакоу къыокIугъэу, «сэгъэ-щынэ» плозэ шхончымыкIэ удэ-оагъэми, уагъэпщынэн альэкIышт. ЗэрэхъурэмкIэ, бгъэ-федэн уфимытмэ, уиунэ шхонч имыгъэлъыныр нахьышIу.

Зыгъэхъазырыгъэр СЭХЪУТЭ Нурбий.

Псынклэу къаубытыгъэх

Адыгэ Республикэм хэгъэгу КIоцI ИофхэмкIэ и Министерствэ къызэритырэмкIэ, шышхъэлум и 5-м къыщегъэжьагъэу и 11-м нэс республикэм бзэдэжэшIэгъэ 78-рэ щызэрахьагъ. Ахэр — хъункIэн бзэдэжэшIагъэу 3, цыфым шъобж хьылъэхэр тырацагъэхэу 1, тыгъуагъэхэу 25-рэ, гъэпцIагъэ зыхэлъ бзэдэжэшIэгъэ 14, машинэр рафыжъагъэу 3, экономикэм ылъэныкьокIэ бзэдэжэшIэгъэ 9, нэмыкIхэри. Республикэм щыпсэухэрэм гъогъуи 5-рэ наркотикхэр къахахыгъэх. БзэдэжэшIагъэ зезыхьэгъэ нэбгырэ 74-рэ хэбзэухъумэкIоу къулыкъухэм агъэунафыгъ, зэхэ-фыгъэр процент 91-м ехъу.

БлэкIыгъэ тхьамафэм Адыгеим игъогухэм хъугъэ-шIэгъи 8 къатехъухьагъэу гъогу-патруль къулыкъум ыгъэунафыгъ. Ахэм зы нэбгырэ ахэкIодагъ, нэбгыри 8-мэ шъобжхэр атешагъэхэ хъугъэ. Ешъуагъэу рулым кIэрысхэу водитель 63-рэ къаубытыгъ.

Къуаджэу Кошхьаблэ щыщ бзыл-фыгъэм итучанэу къутырэу Тамбовскэм дэтым амыгъэунафыгъэ бзэджа-

шIэхэр етыгъуагъэх. УФ-м хэгъэгу КIоцI ИофхэмкIэ и Министерствэ иотделэу Джэджэ районым щылэм мы бзэдэжэшIагъэр зэхифынэу бзылфыгъэм зыфигъэзагъ.

Ащ къызэрилуагъэмкIэ, шышхъэлум и 4-м, чэщым, дэпкыр пхыраути бзэдэжэшIэхэр тучаным чIэхьагъэх ыкIи шъон пытэхэр, тугыныр, гъомылапхъэхэр чIатыгъукIыгъэх. Хъугъэ-шIагъэр къыз-

щыхъугъэ чIыплэм следственнэ-опера-тивнэ купыр псынклэу къэсыгъ. Уго-ловнэ лъыхъоным икъулыкъушIэхэмрэ полицием иучастковэ уполномоченнэ-хэмрэ зэхашэгъэ Iофтхьабзэхэм яшлуа-гъэкIэ сыхъат заулэ тешIагъэу бзэ-джэшIагъэр зезыхьагъэу зэгугафэхэ-рэр агъэунафынхэ альэкIыгъ. Нэбгы-рищыри Джэджэ районым щыпсэухэу къычIэкIыгъ, илэс 15-м къыщегъэжьа-гъэу 25-м нэс аныбж. Мы мэфэ дэ-дэм кIэлэ ныбжыкIэхэр къаубытыгъэх, ашIагъэми ахэр еуцолэжыгъэх. Нэ-ужым яунэхэр къызалъыхъухэм, ту-чаным чIатыгъукIыгъэхэм ащыщхэр къарагъотэжыгъэх. Уголовнэ Иоф къы-зэлуахыгъ, зэхэфынхэр макIох.

Шышхъэлум и 10-м пчэдыжым сыхъатыр 4.00-м адэжэ Мыекъопэ къэлэ сымэдэжэщым илофышIэ УФ-м хэгъэгу КIоцI ИофхэмкIэ и Министерствэ и

Мыекъопэ отдел зыкъыфигъэзагъ. Ащ къызэрилуагъэмкIэ, тикъэлэ шхъалэ щыпсэу илэс 75-рэ зыныбж хъуль-фыгъэр сымэдэжэщым къащагъ. Пен-сионерым кьехъулагъэм медицинэм илофышIэхэр щигъэгъозагъэх. Мыекъуапэ иурам горэм зыныбж хэкIотэгъэ хъуль-фыгъэр рыкIозэ, амыгъэунафыгъэ бзэ-джашIэр къыкIахыи, ышхъэ къеуагъ ыкIи ахьщэрэ фэтэр IункIыбзэхэмрэ зэрылыгъэхэ Iальмэкьыр IэкиIтхыи, хэхьажыгъ.

Хъугъэ-шIагъэр къызыхъугъэ чIыплэм хэбзэухъумэкIоу къулыкъухэр къэсыгъэх, цыфэу ащ рыхьылагъэхэр къагъотыгъэх ыкIи ахэм яшлуагъэкIэ бзэдэжэшIэм ителпэ зыфэдэр агъэунафыгъ. Охъ-табэ темышIэу полицейскэхэм ащ ихьа-щыр хъульфыгъэр урамым тетэу альэ-гъугъ ыкIи ар къаубытыгъ. УплэкIунхэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкIэ, мы хъуль-фыгъэр ары бзэдэжэшIагъэр зезыхьа-гъэр. Ар Джэджэ районым щыщ, илэс 34-рэ ыныбж. Мыщ епхыгъэу уголовнэ Иоф къызэлуахыгъ.

ЕМТЫЛЬ Нурбий.
Сурэтхэр авторым кьэгъэ-
лъэгъоным кьышытырихыгъэх.

Курскэ заом икьежьэгуым
ехуэлэу (1943-рэ илээс-
сым бэдзэогум и 10-м)
американскэ генералэу
Эйзенхауэр зипэщэ союзнэ
дзэхэр Сицилием итемыр
кышитысыкыхэу фежьэгуагъэх.

Ащ ишуагъэкIэ Германием икътэгъоу Ита-
лием утын лъэш рахыгъагъ. Италием иправительст-
вакIэу хабзэр кыдэзыхыгъэм 1943-рэ илээсым чъэ-
пыогум и 13-м Германием зао ришыллэщтэу
кылогъагъ.

Хэгъэунафыкыгъэн фае Кур-
скэ заом зыфагъэхъазырзэ
Советскэ Союзым и Улэшыгъэ
КIуачIэхэм фашистскэ Герма-
нием идзэ анахь лъэшхэр кы-
зэрэзылыкыудыгъагъэхэр ыкIи
ащ ишуагъэкIэ англо-амери-
канскэ дзэхэм Средиземнэ
хым, хыгъэхъунэу Сицилием
зэо IофымкIэ нахь амалышлэхэр
щырялэхэ зэрэхъугъагъэр.

Тыгу къэдгъэкIыжын тлэ-
кышт Курскэ заом нэшанэу
хэлъыгъэр. Къалэу Орел икыб-
лэ ыкIи Белгород итемыр лъэ-
ныкыохэм ащыкIогъэ заохэм
къагъэлъэгъуагъ вермахт иш-
табхэм ащагъэхъазырыгъэ
«стратегием» советскэ дзэхэм
чъылэшхор ялэпылэгъушIоу,
кIымафэм нэмыкI лъэхъанэ
ахэр ыпэкIэ лъыкIотэнхэ, пным
жэхъанхэ амалышлэщтэу
зэригъэнафэщтыгъэмкIэ лъэшэу

Курскэ заомрэ тикътэгъугъэхэмрэ

Сталиным зыкыгъэлъэгъуагъэп.
Ау ышIэ шIоигъуагъ США-мрэ
Англиемрэ шъхъафит хъужь-
ыгъэ апэрэ хэгъэгур
агъэлорышлэщтэу зэрагъэнэфэрэ
шыкIэр. Италием ехыылэгъэ
Союз улпэкIу коммисием
ифэшшоэ чыплэ СССР-м щы-
убытын зэрэфаем Сталиныр
ехырэхъышлэщтыгъэп. Великоб-
ританием, США-м, СССР-м

лием зэхъокIыныгъэхэр щы-
шыгъэнхэ фаеу игъо афилъэ-
гъугъагъ. А илээсым ичъэпы-
огъу Москва къэкIогъагъ США-м
финансхэмкIэ иминистрэу До-
нальд Нильсон. Ар Сталинымрэ
Молотовымрэ рагъэблэгъагъ,
здэгущылэгъу зэдырялагъ. Аме-
рикэм иэкономикэ хэхъоныгъэ-
шлэхэр зэришлэхэрэр, заор за-
ухкIэ ащи нахь лъэшэу хагъэ-
хон зэралъэкIыштыр Д. Ниль-
сон кылуагъ. А лъэхъаным
Урысыер индустриальнэ ыкIи
мэкъумэщ продукцием зэра-
фэныкыор агу кыгъэкIыжыгъ.
Хэгъэгур ипащэхэм а еп-
лыкIэм дырагъэштагъ. Ста-
линым кыштагъ СССР-р анахь
зыфэныкыо продукцие лъэп-
кхэр зытетхэгъэхэ тхылыплэр.
США-м чыфэ къаритын зэри-
амалыр, бгъуитIум зэдызэ-
хащэщт коммисием мылькIоу
ящыкIэгъэщтыр зыфэдызыр
ыгъэнэфэн зэрилъэкIыштыр
американскэ лыкIом агу
кыгъэкIыжыгъ.

1944-рэ илээсым игъэтха-
пэ Москварэ Римрэ дипло-
матическэ лыкIохэмкIэ зэхъ-
жыгъэх. А политическэ хъугъэ-
шлагъэм англо-американскэ
лъэныкыор кыгъэгумэкIыгъ.
Сыда Москва Бадольо фыты-
ныгъэ иIэу зыкIилытагъэр?
Американскэ лъэныкыор Ба-
дольо пхъашэу ичылплэ рагъэ-
уцожыныу пыхъэгъагъ. Союзнэ
коммисиемкIэ кыкIызэ Мос-
ква зеклон фаеу ащ ылы-
тэщтыгъ. Джащ фэдэу къохъэплэ
кътэгъухэр Москва къеджагъэх
бгъуитIу правительствэ зэзэ-
гыныгъэр щигъэзыенышIэ, Со-
вещательнэ комитетымкIэ кы-
кIызэ италянскэ правитель-
ствэм зэпхыныгъэхэр дигъэп-
сынхэ фаеу. А лъэхъаным
ашлэщтыгъ, джы тэри дэгъоу
ар къыдгурылуагъ, советскэ
дипломатхэмрэ генералхэмрэ
къохъапIэм кызэрэщырамы-
дзэщтыгъэхэм кыхэкIэу чыплэ
кын зэрифэгъагъэхэр. Арэу
щит нахь мышIэми, диплома-
тическэ лъэныкыомкIэ кы-
кIыхэзэ Италием икыныгъо-
хэм ахэхъанхэ гухэлъ зэрэ-
зыдамылыгъыр Молотовым
Гарриман гурыгъэлэгъэн фаеу
ылытэгъагъ.

Нэмыц дзэ кIуачIэхэм яп-
роцент 80 фэдызым изакъоу
езаозэ идзэ кIочIэ лъэшхэр
зегъэфедэхэ уж Советскэ Уры-
сыер заом ыпэкIэ илэгъэ

къэралыгъо гъунапкъэхэм алы-
лэсыжъэу ыублэгъагъ. Щылэ
мазэм и 4-м тидзэхэр Польшэм
икъэралыгъо гъунапкъэ, мэлъы-
фэгъум и 2-м — Румынием
игъунапкъэ яклIолэгъагъэх. Джа-
щыгъур ары 1943-рэ илээсым
Европэм ятIонэрэ фронтыр
кышызэлуахыштэу алу ягушылэ
епцIыжыгъэхэ къохъэплэ къо-
тэгъухэм Италием епхыгъэ
политикэ Iофыгъохэм Урысы-
ер ахамыгъэлэжьэщтэу зыра-
хухъэгъагъэр.

Io хэмылэу Италием зыкье-
гъэтыгъэным СССР-р хэлэжьэ-
ным зэрэфэбанэрэм Рузвельт
еплыкIэ гъэнэфагъэ фырилагъ.
Орловскэ-Курскэ дугам ыуж
гъочIэгъым чыжъэу нэфынэ кы-
щылъэгъуагъэу ылытэзэ Совет-
скэ Союзым коалицием нахь
пытэу зыкышыгъэлъэгъон, ыуж-
кIэ нахь къэралыгъо лъэшэу
зигъэпсын гухэлъ зыдылыгъэу
ащ ылытэщтыгъ. 1943-рэ илээ-
сым игъэмафэ ятIонэрэ фрон-
тыр кызызэлухыгъэным иплалъэ
джыри зы илээскIэ зэкIахъа-
щтэу загъэнэфэгъэ лъэхъаным
ыпшъэкIэ кышытIогъэ еплъы-
кIэу Рузвельт илагъэм икIэ-
гъэблэкIоу Черчилъ зэрэщы-
тыгъэм уехырэхъышэжыныу
щытыгъэп.

Заом ианахь кыныгъошхо-
хэр зэшлуихыгъэхэ нахь мы-
шIэми, заом ыуж Iофхэр зэ-
регъэпсыгъэщтхэр американцэ-
хэмрэ англичанхэмрэ яфедэ
тетэу зыщызэшлуахырэ дипло-
матическэ здэгущылэнхэм
СССР-р зэрахэмылажьэрэм
советскэ лъэныкыор зэримы-
гъэразэрэр Рузвельт нахьы-
бэрэ зэхышлэщтыгъ. Джыри зы
Iофыгъо кын къэтэджыгъ. Ленд-
лизым тегъэпсыкIыгъэ Iэпы-
лэгъоу къатыштыгъэр 1943-рэ
илээсым кызызэрагъэуцугъэм
СССР-м икътэгъухэм цыхъэ-
мышыныгъэу афырилэм хигъа-
хощтыгъ. Москва кыгуры-
лоштыгъ Урысыер нахь кIочIа-
джэ ху къэс американцэхэмрэ
англичанхэмрэ нахь ягуапэу
зэрэщтыр.

Джашыгъум, Курскэ заом
игъэхъазырыгъом, лъэныкыуищ-
мэ язэпхыныгъэхэм мэхапIэ
зэрафэхъугъэр ыужкIэ нахь
къэнэфэжыгъагъ. Америкэм
щылэгъэ посолэу Литвиновыр
кызызэрагъэжыгъэм ыкIи Ста-
линыр Рузвельт IумыкIэщтэу

зэрилуагъэм нафэ къашыштыгъ
Москва ыгу зэращыкIыгъэр.
ЫпэкIэ чыжъэу плъэрэ гухэлъ-
хэр агъэнафэхэ зэхъум Ва-
шингтонрэ Лондонрэ хэукъо-
ныгъэхэр ашыгъэх. Советскэ
Союзым идзэхэм ежъ икъэ-
ралыгъо гъунапкъэхэм щапэ-
гъокIыгъэныр Рузвельти Чер-
чили политикэ лъэныкыомкIэ
нахь зыдегъэштэгъошIоу алы-
тэщтыгъ. Икъэралыгъо гъунап-
къэхэм ашIокIыны, СССР-м
пыир ибы щызэхыкыутэныр ахэм
ашлошъ хъуштыгъэп.

1943-рэ илээсым игъэмафэ,
советскэ-американскэ зэфы-
щытыкIэхэр уагъэрэзэнэу зы-
щышымытыгъэм, США-м ыкIуа-
чIэ зыщыхыгъахъоштыгъэм,
Курскэ заор ышIызэ илээпкъэ
кыгъээнэжыным СССР-р зы-
щыфэбанэщтыгъэ лъэхъаным
атомым епхыгъэ ззэгъыныгъэ
англо-американскэ лъэныкыом
зэригъэпсыштыгъэм зэкIэлъы-
кIокIэ гъэнэфагъэ зилэ гупшы-
сэхэр а зэкътэгъухэм зэрэ-
зэдырялагъэр нафэ кышыш-
тыгъ. 1944-рэ илээсым игъэ-
мафэ Къохъэплэ Европэм дзэ-
хэр рацэщтхэу бгъуитIум ра-
хухъэгъагъ. Итальянскэ кам-
панием игъунапкъэхэр агъэнэ-
фэгъагъэх. Теубытагъэ хэлъэу
къэпIон плъэкIышт ЯтIонэрэ
дунэе заом илэхъанэ — Кур-
скэ заом игъэхъазырын зы-
фежьэгъагъэхэм кышыублагъэу,
«зэо чыIэри» кызызрегъэ-
гъагъэр. Демократие щылаклэр
япсэукIэу зыкъэзыгъэлъагъош-
тыгъэ тикътэгъугъэхэм ялы
тыгъэмэ, Советскэ Союзым
изекIуакIэхэм нахьыбэу шъып-
къагъэ зэрахэлъыгъэр къэнэ-
фагъ.

Курскэ заом кыфэгъэзэ-
жыгъэн хъумэ, къэлэгъэн фае
тидзэхэр Днепр зекIуапIэхэм
Хэгъэгу зэошхом ыкIи ятIонэрэ
дунэе заом кыгъэзэплэ кIэклэ
зэрафэхъугъагъэр. Рузвельти
Черчили 1943-рэ илээсым
ишышхъэлэу гитлеровскэ Гер-
маниер зэхэкъутэгъэнымкIэ
Курскэ заом осэшхо раты-
щтыгъ.

Заом илэхъанэ джащ фэ-
дэу КъохъапIэм щалытэщтыгъ
ыкIи гупшысэщтыгъэх. Ау заор
заухым джа Черчилъ дэдэм
заом кыгъэзэплэ кIэклэ фэ-
шыгъэнымкIэ щытхъур зыдежъ
щылэу кыгъэлъэгъуагъэр Ста-
линградрэ Курскэрэ лы-
хъужыныгъэ ащызезыхъагъэхэр
арэп, англо-американскэ гене-
ралхэу ыкIи дзэкIолIэхэу мэхъ-
анашхо зымылэ чыплэхэм
ащызэуагъэхэр ары нахь. Гу-
шылэм пае, 1952-рэ илээсым
Черчилъ мырэуштэу кылуагъ:
«Эль-Аламейн дэжъ щыкIогъэ
заомрэ генералэу Эйзенха-
уэр идзэхэр Темыр Африкэм
зэрэщитысыкIэгъэхэмрэ хэмы-
тэу, ятIонэрэ дунэе заор, зэкI
пIоми хъунэу, Iофхэр бэрэ
кызыщадамыхъуахыштыгъэ заоу
щытыгъ... А хъугъэ-шIэгъытIур
ары заом кIэху фэзышыгъэ-
хэр». Джащ тетэу Хэгъэгу зэ-
ошхом итарихъ зытемытым
тетэу къатыным пыхъэщтыгъэх,
ТекIоныгъэр тэ кыдэтымы-
хыгъэу къэзыгъэлъагъо зышIо-
игъохэр джыри щылэх.

АЦУМЫЖЪ Казбек.

**Тарихъ шIэныгъэхэмкIэ док-
тор.**

зэрэхэукуагъэхэр, зэрэплъэ-
хъугъэхэр, ежъхэм зэрашломы-
шIэу Iофыр кызызэрэчIэкIыжы-
гъэр. А заом бгъуитIум алъэ-
ныкыокIэ кыкIырэ дзэкIолI мил-
лиони 4 хэлэжъагъ, топ ыкIи
миномет мин 12, танк ыкIи
ежъ-ежырэу зекIорэ топ мин
13-м ехъу, самолет ыкIи нэмыкI
Iэшэ лъэпкыбэ щагъэфедэгъ.

Зэкътэгъухэм язэфыщы-
тыкIэхэр зыфэдэр къэнэфэгъагъ
1943-рэ илээсым ибэдзэогъу
и 25-м фашист Советышхом
Муссолини Iуици, ащ ычылплэ-
кIэ «Абиссини текIогъэ» мар-
шалэу Пьетро Бадольо пра-
вительствэм итхъаматэу зегъэ-
нафэм. Бадольо иллыкIохэр
лъэтемытэу къохъэплэ икътэ-
гъухэм адэжъ ыгъэкIогъагъэх.

Муссолини зэрэлуащыгъэр
Рузвельт игушIогъошхоу, 1943-рэ
илээсым бэдзэогъум и 28-м
ихэгъэгу ицIыфхэм радиокIэ
зафигъази къэгущылэгъагъ.
Игуапэу кылогъагъ фашист бло-
кым мэхапIэ илэ зэрэхъугъэр,
бздэжэшIэ режимыр Италием
зэрэщызэхэтэкъуагъэр, Италием
ихы флот союзникхэм алэ илы
зэрэхъугъэр.

Икътэгъухэм зэфыщытыкIэу
адырилэр зэщымыгъакъо шIо-
игъоу, Европэм ахэм щызэ-
рахъэрэ Iофыгъохэм апэшлуклоу

ялыкIохэр зыхэхъэхэрэ военнэ-
политическэ коммисие зэхэ-
щэгъэн фаеу ащ ылытэщтыгъ.
Черчилъ а предложением кье-
зэгъыштыгъэп, къохъэплэ Iофхэм
ахэхъанхэр имыщыкIагъэу ылы-
тэзэ. Ащ фэдэ зекIуакIэу, зэ-
дэмыштэныгъэу зэкътэгъухэм
азыфагу илыгъэр бэ темышIэу
«зэо чыIэзм» кьежъапIэ фэхъ-
угъ. Шышхъэлум и 24-м Ста-
линым арылуагъ ахэмыхъэу,
ахэмыгушылэу, ау сыдми
ыбгъукIэ щытэу алыпллээн ро-
лым зэремызэгъырэр.

Бадольо шIэф зэзэгъыныгъэ
дырялэу, 1943-рэ илээсым
Iоныгъом и 3-м къохъэплэ зэкъо-
тэгъухэм ядзэхэр италянскэ
«щазымэм» кышитысыкIыгъэх.
Мыщ дэжъым Черчилърэ Руз-
вельтрэ зэдаштэгъагъ антигит-
леровскэ коалицием ящэнэрэ
гъусэу щырялэ Советскэ Со-
юзыр зытекIогъэ пый мэхъа-
джэм кырыкIощтым хамыгъэ-
гушылэщтэу, ыбгъукIэ щытэу
алыпллэрэ хэгъэгу ролыр кы-
фагъэшъошэщтэу.

1943-рэ илээсым ишышхъэ-
лурэ ишэкIогъурэ азыфагу кы-
фэгъэ пIалъэм Политикэ-военнэ
коммисие зэхэщэгъэным ехы-
лэгъэ предложение заулэ
Советскэ Союзым икътэгъу-
хэм апигъохыгъагъ ыкIи Ита-

(Тикорр.).

АРХЕОЛОГХЭМ Я ДУНЭЕ МАФЭ ФЭГЪЭХЫГЪ

Тарихъыр шъыпкъэм къыпкъырэкIы

Археологхэм я дунэе мафэ илээс къэс шышхьэлум и 15-м хагъэунэфыкIы. Ащ фэгъэхьыгъэу Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ музей шIэныгъэмкIэ илофышIэ шъхьалэу, Адыгеим культурэмкIэ изаслуженнэ лoфышIэу, Урысыем ижурналистхэм я Союз хэтэу Тэу Аслъан гуцылэгъу тыфэхъугъ.

хэлъэу залхэр уахътэм епхыгъэу зэрагъафэх. Республикэм культурэмкIэ и Министерствэ Iэпылэгъу къытфэхъу.

Апэу къызыкIэупчIэхэрэр

— **Урысыем щыщхэм ямызакъоу, США-м, Търкуем, Израиль, Канадэ, нэмыкIхэм къарыкIыгъэхэр Лъэпкъ музей мы мафэхэм къычIэхъагъэх. Анахъэу ашIогъэшIэгъоныр къышъуалэу къычIэхIа?**

— Лъэпкъым ылъапсэ къызыщехъэрэ археологие пкыгъохэм апэу къакIэупчIэх. Музейим укыизэрэчIэхъагъэм лъыпытэу нэрылэгъу Iэпылэгъоу агъэпсыгъэр нэгум къыкIэуцэ. Компьютер, нэмыкI техникэр агъэфедэзэ, Лъэпкъ музейим ифонд анахъ гъэшIэгъонэу хэлъыр лъэныкъуиплIымэ ащыолэгъу. Экраным къыридзэрэр псынклэу зэрэзблахъурэм ишIуагъэкIэ, музейим ибаиныгъэхэм цыфхэр ащыгуагъэ мэхъух. Музей лoфхэр лъыгъэкIотэгъэнхэм фэшI амалыкIэу къытIэклэхъагъэмэ, тагъэгушIо, шIуагъэ къытэу дгъэфедэрэмэ опыт пэрытыр ащыц.

— **Археолог пчъагъэу Адыгеим илэр макIалэу тэпIытэм, лoфшIагъэр мэшIэла. АдыгабзэкIэ тхыгъэу археологием ехылIэгъэ тхылъыр Адыгеим апэрэу къыщыдэбгъэкIыгъ.**

— Непэ тилъэпкъкIэ зэдгъэшIэн, неущ нэс къытэмыжэщтэу тызыпылтын фаер бэ. Псэуальэхэр зышыхэрэм чIыопсыр зэщакъо, тарихъ пкыгъоу чIым чIэлъыр тэрэзэу тымыгъэунэфыгъэ мэкIоды. Псыр зыкIэорэ саугъэтым къырыкIоштыр къэшIэгъуаеп. Гум къеорэр Олимпиадэ джэгунхэу Шъачэ щыкIоштыр япхыгъэ псэолъэшI лoфыгъохэр агъэцакIэхэзэ, пкыгъоу чIым къычIахыхэрэр адыгэхэм нахьыпэкIэ ямыягъэхэу къызэралорэр ары. Экспедициехэр нахьыбэрэ зэхэтцэнхэу джары тызыкIыфаер. ШIэныгъэлэжъхэм зэфагъэ зыхэлъ зэфэхьысыжъхэр ашIынхэм имэхъани зыкIэлэты.

— **Шъыпкъэр тэри зэхэтхынуу тыфай.**

— Шъыпкъэр зы, ау лoфыр зэтыралотыкIэу фежъэх. Чыплэу узыщылыхъорэм лъэпкъэу исым фэгъэхыгъэ къэбархэр арыба апэу къэплотэн фаер? Археолог саугъэтхэм язэтегъэуцожьынкIэ лoфшIэныбэ тапэкIэ щыл. АР-м культурэмкIэ икIэныжъхэр къаухъумэгъэнхэмкIэ, гъэфедэгъэнхэмкIэ ГъэлорышIапIэм егъэжэплэшIоу ышIыгъэхэр тэлъэгъух. Исп унэхэм язэтегъэпсыхъабын пылбых.

— **ТизэдэгъушIэгъу зыщытыухыным археологием епхыгъэу Лъэпкъ музейим изэхъокIыныгъэхэм сыда джыри къыплотIэщтыр?**

— ГъучI лIэшIэгъум изал нарт эпосым къыхахыгъэу Саусэрыкьорэ ишэу Тхьожьыерэ яхьылIэгъэ къэгъэлъэгъон къыщызIэуахыщт. Пэсэрэ лъэхъаным диштэу IэшэшъуашэхэмкIэ агъэкIэрэкIэщт. МыкIодыжын мылькoу адыгъу дунаим тетмэ ялэр тыугъоитт.

МэфэкIым пае археологхэм, музейхэм ялофышIэхэм, культурэм пылхэм сафэгъушIо. ГухэлышIоу ялэхэр Тхьэм къади-гъэхъунэу сафэлъало.

— **Тигъэзетеджэмэ ацIэкIэ тэри тышъуфэгъушIо, гъэхъагъэхэр шъушIынхэу шъуфэтэу.**

— Тхъауегъэпсэу. Сурэтым итыр: археолог цIэрылоу Тэу Аслъан.

гурылоштыр. ИжыкIэ унагъом ихьызмэт къэбгъэлъэгъонэу уфаемэ, гушIэм пае, плуаблэ зэрашыщтыгъэр музейим щябгъэлъэгъуныр нахьышIу. Адыгэмэ Iэмэпсымэу ялагъэхэм нэлуасэ афэтэшых. Пэсэрэ цыфхэр Тхьэм зэрелъэлъуштыгъэхэр, хъакъу-шыкъоу агъэфедэщтыгъэхэр, нэмыкI амалхэри къыдалытэхэзэ, залыр мы илээсым зэтырагъэпсыхъан ямурад.

— **Археологиемрэ чIыопсым изытетрэ зэрэзэпхыгъэхэм сыда къепIолIэщтыр?**

— Адыгэ чIыгур нахьыпэкIэ зыфэдагъэр, цыфмэ щылэкIэ-псэукIэу ялагъэр къэгъэлъэгъоным къылотэщт. Сурэтхэмрэ тхыгъэхэмрэ ягъэхъазырынклэ Юлия Семенцовам ишIуагъэ къэкIо. Рекламэм, хэутын лoфыгъохэм ар нахъ афэгъэзагъ. Джэрэ лIэшIэгъум тыкытегушIыгъэ, археологием тыкылылIэсыгъ, ащ ехьылIэгъэ залхэр тэгъэхъазырых.

— **ГъучI лIэшIэгъур къыхэбгъэщыгъэгоп.**

— Ащи лoф дашIэ. Пщыпыл Фатимэ, Къош Асыет, нэмыкIхэм залыр зэтырагъэпсыхъэ. Тарихъ пкыгъохэм яухъумапIор Набэкъо Асыет. Лъэпкъ музейим идиректорэу Джыгунэ Фатимэрэ ащ игуадзэу Шэуджэн Налмэсрэ яшIэ

— **МэфэкIым тыпэгъокIызэ, тилофхэр зэрэлъыкIуатэхэрэр зэфэтэхьысыжъы, —** къелуатэ Адыгэ Республикэм иархеолог цIэрылоу Тэу Аслъан. — Шъофым тыхъэзэ тытIэнэу, тарихъ пкыгъохэм талыхъунэу тызэрэфаем фэдэу тфэмыгъэхъурэми, зэпымыоу лoф зышIэрэ къэгъэлъэгъонхэу Лъэпкъ музейим къыщызIэутхыгъэхэм тигупшысэхэмкIэ зафэдгъазэ тшIоигъу.

— **Къэгъэлъэгъонхэр сыда анахъэу зыфэгъэхьыгъэхэр?**

— Джэрэ лIэшIэгъур, Мыекъопэ культурэр, исп унэхэм яхьылагъэхэр, нэмыкIхэри цыфхэм ашIогъэшIэгъоных. Джэрэ культурэм тимудейкIэ анахъэу фэгъэзагъэр Елена Черных. «лофшIэ-кIошху» зыфалорэм фэд. Пшэрыл къызэрыкIо фашIыгъэми, ымыгъэцакIэу къыхэкIырэп. Бзылфыгъэ хъупхъ. Музейим чIэлъ пкыгъохэм сыдми зыгорэхэр къахэлпыхэзэ къэгъэлъэгъоных бгъэпсы зэрэмыхъуштыр Еленэ дэгъоу къыгурэлэ.

— **Музейим илофышIэ къэгъэлъэгъоныр ыгъэхъазырынэу зыфегъэкIэ апэу къыдилъытэн фаем къытегушIэба.**

— Лъэхъанэу къэплуатэрэр залым екIун фае. Пкыгъом изакъоу цыфыр еплъыкIэ бэп къы-

ФУТБОЛ ЦЫКИУР

Тэтэр Нурбый зылъещэх

Спортым иветеранхэм футбол цыкIумкIэ язэлукIэгъухэр стадионэу ЦКЗ-м щызэхъагъэх. Мыекъопэ «Зэкъошныгъэм» илээсыбэрэ щешIагъэу, Адыгэ Республикэм изаслуженнэ тренерэу Тэтэр Нурбый щысэшIу къыгъэлъэгъуагъ. УхъумапIоу, зэхэщакIоу ешIапIэм ар итыгъ, зыщыщыкIагъэм ыпэкIэ илъыштыгъ.

Артур Вардумяни Адыгеим ифутбол щызэлъашIэ. «Зэкъошныгъэм» хэтэу дахэу зэрэшIэщтыгъэр тшыгъупшэрэп. Метрэ 18 — 25-кIэ зыпэчыжэ къэлапчъэм тазыркIэ даозэ хъагъэм

Iэгъаор зэрэридзэщтыгъэм изакъоми, узэрэщытхъун щыл. Полицием иполковникэу Александр Леваковыр спортсмен цIэрылоу щымытыгъэми, зэнэкъокъухэр къэзыгъэдэхэн зылъэкIырэмэ ащыц.

Владимир Клименкэр, Анатолий Заплетиныр, Мэрзэкъэнэ Нурбый, Цэй Нухъэ игъусэхэу Кошхъаблэ кыкIыгъэхэр, нэмыкIхэри агу етыгъэу зэрешIагъэхэм теплбыхъ.

— КъэкIошты зэнэкъокъухэм нахъ дэгъоу зафэдгъэхъазырыщт, — игупшысэхэм тащегъэгъуазэ «Советскэ Адыгеим» икапитанэу Владимир Клименкэм. — Шухъафтын шъхьалэм уфэбэнэным фэшI зыпкъ итэу уешIэн фае. Зэгъурылоныгъэ зэрэтхэлъыштым лoф дэтшIэщт.

— Адыгеим ифутбол иветеранэу Виктор Калешиным фэгъэхыгъэ шIэжэ зэнэкъокъум мыгъэ тыхэлэжъагъ. ЗэхэщакIомэ джыри тыкырагъэблагы, Мыекъуапэ тыщешIагъ, — къелуатэ Кошхъаблэ икомандэ хэтэу Цэй Нухъэ. — ХагъэунэфыкIырэ чыплэхэм ащыц къыдэтымыхыгъэми, гъогу чыжъэ къызэрэткIугъэм фэшI тыкIэгъожьырэп. Спортым пыщагъэхэм, футболым иветеранхэм нэ-

луасэ тафэхъугъ, ешIэгъухэм тшIогъэшIэгъонэу тыплбыхъ.

Тиреспубликэ испорт иветеранэу Датхъужь Шыумафэ зэлукIэгъухэм яплбыхъэ къодыеп. Футболистхэр, анахъэу мыекъопэ «Зэкъошныгъэм» хэтыгъэхэр, дэгъоу ешIэх. ГукъэкIыжэ къэбарэу ащ къылотэгъэр макIэп.

Зэфэхьысыжъхэр

Мыекъуапэ иадминистрация физкультурэмкIэ ыкIи спортымкIэ икомитет ипащэу Сергей Двойниковыр зэнэкъокъум кIэщакIо фэхъугъ. ХагъэунэфыкIырэ чыплэхэр къыдэзыхыгъэмэ, анахъ дэгъоу ешIэгъэ футболистмэ къафэгъушIуагъ, шухъафтынхэр къарытыжыгъэх. Кошхъаблэ икомандэ зэрэфэразэр къылуагъ.

Командэу «Мыекъуапэм» апэрэ чыплэр фагъэшъошагъ. Ащ Тэтэр Нурбый игъусэхэр щешIагъэх. «Мотодромым» ятIонэрэ чыплэр ыхыгъ, «Советскэ Адыгеир» ящэнэрэ хъугъэ.

Сурэтым итыр: «Мыекъуапэм» щешIэрэ Тэтэр Нурбый ухъумапIомэ алэкIэкIыгъ.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбый.

Зэхэщыщакъыгъэр ыкIи къыдэзыгъэкIырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъ лoфхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редактор шъхьалэр

ДЭРБЭ ТИМУР

Редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр МЭЩЛЭКЪО Саид

ПшъэдэкIыжэ зыхьырэ секретарыр

ЖАКIЭМЫКЪО Аминэт

Редакциер зыдэщыгъэр: 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79, редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44, редактор гуадзэр-пшъэдэкIыжэ зыхьырэ секретарыр: 52-16-77. E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр: Урысые Федерацием хэутын лoфхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлъы-IэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэлорышIапI, зэраушыхъа-тыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр 4017

Индексхэр 52161 52162 Зак. 2859

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахътэр Сыхъатыр 18.00 ЗыщыкIэтхэгъэх уахътэр Сыхъатыр 18.00

